

Голові спеціалізованої вченої
ради ДФ 11.737.013
у Донецькому юридичному інституті
МВС України,
доктору юридичних наук, професору,
завідувачці кафедри господарсько-
правових дисциплін та економічної
безпеки факультету №3
Ніколенко Людмилі Миколаївни

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента,
доцента кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Університету митної справи та фінансів
Зуєвої Оксани Анатоліївни

на дисертацію Гушилика Антона Борисовича на тему «Правовий статус
боржника у справі про банкрутство», подану до захисту до спеціалізованої
вченої ради ДФ 11.737.013 у Донецькому юридичному інституті МВС
України

на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження Гушилика Антона Борисовича
обумовлена наступними чинниками.

В умовах ринкової економіки рушійною силою є конкуренція, в умовах
якої, не кожен господарюючий суб'єкт здатен забезпечити прибутковість та
стабільність власної господарської діяльності. До такої ситуації можуть
призвести такі фактори як невмілий менеджмент, ринкова кон'юнктура,
загальноекономічний спад та т.д. Погіршення фінансового становища одного
суб'єкта господарювання може бути спричинено простроченням або взагалі
відсутністю розрахунків з ним з боку контрагентів тощо. Таким чином,
неналежне дотримання розрахункової дисципліни створює ситуацію, коли
він нездатний виконати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами
господарювання – своїми кредиторами, які в свою чергу також можуть
опинитись в таких умовах. Саме тому, відносини неспроможності не тільки в
Україні, а й взагалі у світі, є об'єктом особливої уваги з боку держави. Про це

свідчить й прийняття не нової редакції окремого нормативного акту, яким до недавна був Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», а якісно нового нормативного акту - Кодексу України про процедури банкрутства. Цим Кодексом було введено багато новел в регулювання відносин неспроможності та, якщо можна так висловитись, корінним образом змінив й правові статуси учасників справи про банкрутство. Останнє стосується й боржника в процедурі банкрутства.

З огляду на значні зміни в законодавстві про банкрутство, що спричинили дискусію щодо наукових поглядів на проблеми конкурсного процесу, нагальним питанням є їх наукового переосмислення.

Дисертаційне дослідження Гушилика А.Б. є одним з першим в вітчизняній науці господарського права, яке було проведено на підставі аналізу положень Кодексу України про процедури банкрутства. До того ж робота присвячена одному з найбільш гострих та актуальних питань конкурсного процесу – правовому статусу боржника.

Враховуючи викладене актуальність теми роботи Гушилика А.Б. не викликає заперечень.

Ступінь обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлений, передусім, раціональною та логічно узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Його зміст складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (201 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 205 сторінок.

Змістовність та достовірність результатів роботи забезпечується посиленнями автора на авторитетні джерела, відомі наукові дослідження, праці провідних науковців, застосуванням національної і міжнародної нормативної джерельної бази.

Автором послідовно, системно і конструктивно проаналізовано важливі теоретичні питання, що розкривають зміст теми дослідження,

відзначено методологічне значення широкого спектру поглядів учених–правознавців на питання правового статусу боржника в справі про банкрутство. Особливу цінність роботі, з цієї точки зору, надала орієнтація на практичне застосування результатів дослідження. З огляду на це, можна констатувати, що достовірність отриманих результатів і обґрунтованість сформульованих пропозицій обумовлюється вірно обраним методологічним підходом до проведення дослідження, об’ємним та всебічним використанням наукового та емпіричного матеріалу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в межах єдиної комплексної дисертаційної роботи вперше у вітчизняній юридичній науці проведено комплексне дослідження правового статусу боржника в справі про банкрутство. Дисертантом висловлено ряд слушних рекомендацій які відзначаються новизною щодо визначення або уточнення змісту таких понять як «боржника у справі про банкрутство», «банкрут» тощо. Сформульовані конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України, зокрема доповнення до відповідних положень певних нормативно-правових актів.

Особливо вбачається за доцільне відмітити окремі положення роботи.

1. Заслуговує на підтримку визначення банкрута як боржника, неспроможність якого відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному КУЗПБ, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника, встановлена господарським судом. Дане визначення охоплює і фізичних осіб, і юридичних осіб (стор. 117).

2. Безумовно слушною є пропозиція дисертанта, що викладена на стор. 158. Так, автор наголошує, що провадження у справі про неплатоспроможність боржника – фізичної особи або фізичної особи –

підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника. Остання особливість щодо того, що справа про банкрутство фізичної особи – підприємця може бути відкрита лише за його заявою викликає певні непорозуміння, оскільки фактично унеможлиблюється подання такої заяви кредитором. Правовий статус фізичної особи та фізичної особи – підприємця має принципові відмінності, оскільки ключовим у даному випадку є здійснення підприємницької діяльності, під якою розуміють самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (ст. 42 ГК України). Отже, за логікою законодавця, здійснюючи підприємницьку діяльність, фізична особа – підприємець не може бути визнана банкрутом, що безсумнівно порушує права кредиторів такої особи.

3. Однією з головних переваг дисертаційного дослідження Гушилика А.Б. є ґрунтовний аналіз нормативних положень у сукупності з оглядом на практику їх застосування. В роботі використано та проаналізовано численну низку судових рішень з різноманітних питань процедури банкрутства, які стосуються правового статусу боржника.

Дисертація містить низку інших напрацювань теоретичного та практичного характеру, які можуть бути використані вченими та практичними працівниками в їх роботі.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Результати дисертаційного дослідження опубліковано у п'яти наукових статтях, чотири з яких – статті у фахових наукових виданнях України, 1 стаття в науковому періодичному виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та ЄС (Словаччина), а також у десяти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Опубліковані наукові праці повною мірою відображають результати дисертаційного дослідження.

Робота є оригінальною, самостійною, сформульовані висновки аргументовані та відповідають поставленій меті та завданням.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Аналіз змісту дисертації вказує на дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності.

У роботі є посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги законодавства про авторське право і суміжні права, надано достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації.

Таким чином, у рецензованій роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного автором дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження А.Б. Гушилика «Правовий статус боржника у справі про банкрутство», слід вказати на спірність окремих висновків та пропозицій.

1. На стор. 33 дослідження, автор наголошує на спрощенні доступу до відкриття справи про банкрутство та зменшенні умов подання відповідної заяви до господарського суду. Так, за Кодексом України про процедури банкрутства правовими підставами для відкриття провадження у справі про банкрутство є: наявність грошового зобов'язання боржника перед кредитором, строк виконання якого настав на дату звернення кредитора до суду; відсутність між кредитором і боржником спору про право стосовно заявлених вимог; відсутність задоволення боржником у повному обсязі вимог ініціюючого кредитора (кредиторів) до підготовчого засідання суду. При цьому дисертант відзначає, що таке спрощення доступу до процедур банкрутства для юридичних осіб викликало дискусії у юридичній спільноті. Однак в роботі відсутня думка самого автора на зазначені законодавчі зміни.

2. У підрозділі 1.2 автор приділяє увагу визначенню такого поняття як «судові процедури», що застосовуються до боржника при провадженні у справі про банкрутство та аналізує їх види, спираючись на думки вчених-правників. Так, зокрема, судовими процедурами щодо боржника-юридичної особи, згідно зі ст. 6 Кодексу України про процедури банкрутства є розпорядження майном, санація та ліквідація банкрута. Кожна з цих судових процедур має свою мету, черговість та порядок введення. Розпорядження майном на відміну від інших є обов'язковою процедурою, яка вводиться за умови відкриття справи про банкрутство. Одночасно з відкриттям справи про банкрутство вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів, строк дії якого триває до закриття справи про банкрутство. Далі, на стор. 87-88 дисертант зазначає, що центральне місце інституту з відновлення платоспроможності боржника буде займати мораторій, покликаний захистити майно боржника від загрози звернення стягнення в період відновлення платоспроможності, а разом з тим – виключити залежність відновлення платоспроможності від настання випадкових обставин. Також на стор. 98 роботи зазначається, що мораторій є ефективним інструментом захисту прав боржника. Це твердження аргументується посиланням на нормативне визначення мораторію та наукові погляди. В цілому підтримуючи цю позицію дисертанта слід зауважити, що мораторій на задоволення вимог кредиторів у справі про банкрутство також можна розглядати як судову процедуру.

3. Проводячи дослідження правового статусу боржника в процедурі розпорядження майном, у підрозділі 2.2., автор наголошує, що керівництво боржником здійснюється його безпосереднім керівником під пильним наглядом з боку арбітражного керуючого. Дане твердження також виноситься у загальні висновки по дисертаційному дослідженню (стор. 172). Згідно з ч. 7 ст. 44 Кодексу України про процедури банкрутства Керівник або орган управління боржника виключно за погодженням з розпорядником

майна приймають рішення про: участь боржника в об'єднаннях, асоціаціях, спілках, холдингових компаніях, промислово-фінансових групах чи інших об'єднаннях юридичних осіб; передачу нерухомого майна в оренду; одержання позик (кредитів). Тобто, коло погоджуваних з розпорядником майна правочинів доволі обмежено законом. До того ж ч. 10 цієї статті йдеться про заборону розпоряднику майна втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Попри це, на що також вказує дисертант, господарський суд за клопотанням розпорядника майна, кредиторів або з власної ініціативи може заборонити боржнику вчиняти без згоди арбітражного керуючого правочини та здійснити інші дії, зазначені в ст. 40 Кодексу України про процедури банкрутства. Втім, такі заходи автор відносить до факультативних. З огляду на вказаний обсяг правочинів, які керівник боржника зобов'язаний вчиняти за погодженнями з розпорядником майна та лише вирогідність його збільшення господарським судом, позиція автора щодо дуалізму управління боржником з боку розпорядника майна вбачається не достатньо обгрунтованою.

4. В роботі проведено ретельний та цікавий огляд численних вітчизняних наукових джерел з проблематики дослідження. Втім, в роботі не приділено уваги визначенню правового статусу боржника – юридичної особи в справі про банкрутство в іноземних країнах. Вбачається, що дослідження цих питань може бути здійснено в подальшій науковій діяльності дисертанта.

Втім вказані зауваження мають дискусійно-рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та теоретичне і практичне значення отриманих в ньому результатів та не знижують її достатній науковий рівень.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертація Гушилика Антона Борисовича «Правовий статус боржника у справі про банкрутство» є завершеною роботою, що виконана на високому науково-теоретичному рівні і містить наукові положення та науково обґрунтовані результати в галузі науки господарського права; господарсько-процесуального права, які розв'язують важливе науково-прикладне завдання подолання теоретичних і практичних проблем, що мають місце у визначенні правового статусу боржника у справах про банкрутство.

Дисертація «Правовий статус боржника у справі про банкрутство» є комплексним дослідженням за відповідним науковим напрямом і відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, у тому числі вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор Гушилик А.Б. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського
та екологічного права
Університету митної справи та фінансів

О.А. Зуєва

Підпис Зуєвої О.А. засвідчую:

Вчений секретар

Університету митної справи та фінансів

Т.М. Брус

« 15 » 11 2021 р.